

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY

SZÜLŐK, KISDEDNEVELŐK, TANITÓK ÉS A NEVELÉSÜGY BARÁTAI SZÁMÁRA,

VII. ÉVFOLYAM.

1881.

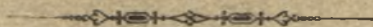
SZERKESZTETTE:

HEGEDÜS ISTVÁN.

OCTÓBER ÓTA

DR. FERENCZI ZOLTÁN.

KIADTA: A KOLOZSMEGYEI TANITÓ-TESTÜLET.

KOLOZSVÁRT, 1881.

NYOMATOTT STEIN J. M. KIR. EGYET. NYOMDÁSZ BETŰVEL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
108.120

TARTALOM.

I. Irány- és vezércikkék.

	Lap.
A „Család és Iskola“ szerkesztősége. <i>Felhívás előfizetésre.</i>	187.
1. Benedek József. <i>Elnöki megnyitó, melylyel a tanító test, okt. 27-én tartott előértekezletét megnyitotta,</i>	165.
2. Boros György. <i>Az iskola és vallás.</i> 156, 167, 178.	
3. De Gerandó Antonina. <i>Felolvasás Kolozsmeyye tanító-testületének 1881. október 28-án tartott közgyűlésén.</i>	154.
3. Égy tanító. <i>Az idegen nyelvek hazánkban s azok tanítása.</i>	188.
4. Dr. Ferenczi Zoltán. <i>Neologia és orthologia.</i>	76.
— — <i>Nyilatkozat.</i>	153.
5. F. Z. <i>Egy emberbaráti tett</i>	157.
6. Hegedüs István. <i>Boldog új evet</i>	1.
— — <i>Báró Eötvös József halálának tizedik évfordulóján.</i>	21.
— — <i>Hasznos tanulmányok</i>	67, 75.
— — <i>Az okvetetlenkedőknek.</i>	87.
— — <i>A pünkösti gyűlés.</i>	98.
— — <i>Az országos tanító-gyűlés eredménye.</i>	115.
— — <i>A tanítónő képző intézetek legújabb tanterve.</i>	143.
— — <i>Nyilatkozat.</i>	153.
7. Kilyéni Endre. <i>A vallásos nevelésről.</i>	125, 133.
8. Kiss Sándor. <i>A Zichy-féle népnevelési egyletek.</i>	2, 13, 22.
9. Molnár Aladár. <i>(Megemlékezés.)</i>	116.
10. Paal Ferencz. <i>A szövetség ügyéhez.</i>	49, 57.
11. Péterfi Sándor. <i>Miért nem akarja a magyar kormány a néptanító-egyesületek szövetségét?</i>	51, 60.
12. Sámi László emlékezete	154.
13. Somogyi Géza. <i>Mivelttség és szakképzettség.</i>	31, 41.
14. Szentgyörgyi Lajos (bánfi-hunyadi tanító). <i>A földrengésről a népiskolákban.</i>	15.
15. Váradi Károly. <i>Az ismétlődő iskolákról.</i>	107, 118.

II. Gyakorlati cikkek.

1. Dr. Bartók István. <i>A talaj befolyása az egészségre.</i>	177, 190.
2. Dózsa Dénes. <i>A csecsszopók elválasztásáról</i> 16, 24, 33.	
3. Pfeiffer János. <i>Az iskola levegője.</i> 68, 78, 89, 111.	
4. Váradi Károly. <i>Az ismétlődő iskolákra vonatkozó vitatételek.</i>	118.
5. Weisz Bernát. <i>Jelentés az iskolai takarékpénztárakról.</i>	160, 170, 180.
— — <i>Az iskolai takarékpénztárak.</i>	193.
— — <i>Az iskolai takarékpénztárakkal foglalkozó tanítói jutalmazása.</i>	194.
6. Wégh Mátyás. <i>Gyakorlati tanítás a csilágászati földrajz köréből.</i>	145.

III. Irodalom.

	Lap.
1. Az országos magyar iparművészeti muzeum felszólítása a Budapesten rendezendő könyvkiallítás érdekében.	150.
2. De Gerandó Antonina. <i>Házi nevelés alapelvei.</i> Irta Szabó Millály.	27.
3. Erdődi János. <i>Felelet egy bírálatra.</i>	7.
4. Dr. Ferenczi Zoltán. <i>Válasz Erdődi János úr ellenbírálatára.</i>	8.
5. Fazakas József. <i>Magyar nyelvkönyv a népiskolák harmadik osztálya számára.</i> Irta Nagy János	46, 55, 64, 72.
6. Gráf Jakab. <i>A lányok szerinti rajzolás módszeres rajziskola,</i> irta Landau Alajos	10.
7. Nyarádi Lajos. <i>Tornászati vezérfonal tanítók, tanítójelöltek és tornászok számára.</i> Irtaák Göhrig Tofor és Józsa Menyhért	114.
8. Felméri Lajos felhívása „Az iskolázás jelen Angolországban“ cz. műve kiadására	82.
9. Szerkesztőség. Erdődi János. <i>Neveléstan.</i>	163.
— — <i>Az írva olvasás tanmódja.</i> Irta Erdősy Kornélia.	174.
— — <i>A házi ipar kézikönyve.</i> Irta Dvihalhy Emil.	185.

E mellett még e rovatban közöltetett iskolai értesítők ismertetése, számos irodalmi ujdonság felemlítése, ajánlása, rövid ismertetése, a következő lapokon : 10, 27, 103, 131, 150, 151, 163, 176, 185, 195

IV. Egyesületi közlemények.

1. Titkári jelentés a kolozsmegyei tantestület 1879. november 1-től 1880. november 1-ig lefolyt évi működéséről. Közli Czirják Albert. (Befejező cikk)	3.
2. Az „Eötvös-alap“ gyarapítására alakítandó fiók-bizottság szervezése iránti javaslat készítése végett kiküldött bizottság javaslata. Közli Hegedüs István.	5.
3. A torda-aranyosmegyei tanító-testület központi körének december 17-én tartott ülése. Közli Miklós Gergely.	7.
4. A brassómegei tanító-egylet négyfalusi járási körének decz. 18-án tartott ülése.	7.
5. Az 1880. évben tartott egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságának felirata az országgyűléshez, közli Nagy Kálmán.	25, 33.
6. A brassómegei tanító-egylet négy falusi járási körének gyűlése, közli egy köri tag.	61.
7. Meghívás a torda-aranyosmegyei marosludasi körének ez évi második köri gyűlésére.	62.
8. Az országos tanítói gyűlés.	63.
9. Az ötödéves fizetési pótlék. A vallás- és közoktatásügyi ministeri rendelet ismertetése.	69.

10. A végrehajtó bizottság felirata (az egyetemes tanító-gyűlés végrehajtó bizottsága működésének ismertetése.) 79, 90, 98, 113.	
11. Meghívó a sz.-kereszturi tanító fiókkörnek f. é. máj. 11-én Ehnlakán tartandó gyűlésére.	83.
12. Meghívás a kolozsmegyei tanító-test. nagyalmásai körének f. évi máj. 18-án Hidalmáson tartandó gyűlésére.	83.
13. Felhívás Magyarország tanító egyleteihez, közli Somlyai József.	93.
14. Meghívás a kolozsmegyei tanító-testület bánffi-hunyadi körének évi harmadik rendes gyűlésére.	94.
15. Kolozsmegyei tanító-testület központi választmányának május huszonhatodiki gyűlése , közli Dézsi László.	102.
16. A maros-tordamegyei tanító-testület május tizeennyedik gyűlése.	102.
17. A végrehajtó bizottság évi nagy gyűlése.	113.
18. Az országos tanító-testületi közgyűlés határozatai.	121, 128, 136, 161.
19. A kolozsmegyei tanító-testület folyó évi october 27, 28 és 29-ik napjain megtartandó közgyűlésére való meghívása. (Közli az elnökség.)	151.
20. Kolozsmegyei tanító-testület 1881. évi rendes közgyűlése.	159,
21. Kivonat a kolozsmegyei tantestület ez évi közgyűlésén felelvasott titkári jelentésből.	174.
22. Vidéki levél. A maros-tordamegyei tanító-testület nov. 9-én tartott közgyűlése, Maros-Vásárhelyt. Közli Gönczi János.	185.
23. Felhívás.	195.

V. Tárca- és hasonló cikkek.

1. Alhikmet. <i>Megrögzött hamis hang nem létezik.</i>	182.
2. Bárány Gyula. <i>Népiskolánk és az antimita mozgalom.</i>	83.
3. Binder Laura. <i>Az élettan tanításának fontossága a leányiskolák felsőbb osztályaiban.</i> 17, 26.	
4. Felméri Lajos. <i>Lankaster és Bell az angol népoktatás alapvetői.</i>	104, 115.
5. Dr. Ferenczi Zoltán. <i>Neveléstan.</i> Irta De Gerandó Antonina	141.

6. Hegedüs István. <i>Báró Eötvös József emlékezete.</i>	36, 43, 52.
— — <i>Az angol népiskolákról.</i> (Felméri Lajos könyve.)	122, 129.
7. E. Indali Péter. <i>Szemelvények.</i>	14, 23, 43.
8. <i>Vasárnapi iskola Kolozsvárt.</i>	192.
9. Kilyéni Endre. <i>Szerkesztői levél.</i>	171.
10. Dr. Kiss Áron. <i>Eöry Fülöp Gábor és a prot. nemzeti iskolai tankönyvek.</i>	45, 54.
11. Paal Ferencz. <i>Szemelvények.</i>	9.
12. Rieger Imre <i>Rousseau a nevelésről a „Nouvelle Héloïse”-ben.</i>	62, 70.
13. <i>Hasonszenvi gyógymód a nevelés terén,</i> (Allg. deutsch. Lehrz. után.)	157.

VI. Hazai és külföldi szemle.

1. Lengyel. Egy derék társulat.	8.
2. Miniszteri szabályrendelet a néptanítók testületekké alakulása tárgyában.	51.
3. A francia közoktatásügyi minister egy rendelete. (Ismertetés)	56.
4. A m. kir. állami elemi tanítónő-képezdék tanterve.	140, 146.
5. A német iskola egylet f. évi közgyűlése Bécsben.	94.
6. Az első országos tanító-testületi közgyűlés. Közli R. I.	120, 127, 135, 148.
7. Iskolai reform.	161.
8. A kolozsvári II. községi iskola megnyitása.	174.
9. A reformált egyház alkotmányának 19. §-a.	180.
10. Kolozsvár városi ipariskolák.	183.
11. Kolozsvár népoktatásügye.	191.
12. Szerkesztői levél. K.	194.

VII. Vegyesek.

E rovatban tanügyi híreket, egyleti rövid tudósításokat, értesítéseket tanügyi ünnepélyekről, irodalmi újdonságokat, megürelt tanítói állomásokra s irodalmi kiadványokra hirdetések; a lapdíjak befizetéséről szóló nyilvános nyugtatványokat közölünk minden számban.

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELES-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Hegedűs István.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, DR. FERENCZI ZOLTÁN, RIEGER JÁNOS.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakása Bel-farkasutca 13. szám); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútea, 7. sz. a.) küldendők.

Boldog újévet!

Az idő szárnya egyet lendült. Az örök élet fájáról az enyészet szele egy levelet lesodort. Nekünk egy év-telt el. Egy hosszú, örömben, szenvedésben gazdag év; szívünk is öregebb lett, a csalódások érlelő hatása alatt. A változás törvényének kikerülhetetlen hatását éreztük magukban; de kettő megmaradt változatlanul: a teljesített kötelesség emelő tudata és a szeretettel frigyessült remény kifogyhatatlan, meg nem tört ereje, el nem kötött kincse.

A népbabona a hetes számot a régi chaldaei és sabaeistikus vallás vagy ég tudja miféle emlékek hatása alatt csodás erejűnek tartja. Lapunk épen e szent számot érte el éveivel. Hetedik gyermek szerencsés, lesz-e a hetedik évfolyam az? Azt nem tudjuk, de erős hitével bírnak annak, hogy törekvésünk a régi: közelebb hozni a családot az iskolához, a népnevelés e két fontos tényezőjét egymással hathatós közreműködésre birni; elosztatni a családok kebelében csak lassan elenyészethető közönyt, fölmelegíteni a mindennapi anyagi érdekek közepette nem egyszer ernyedő érdeklődést az egyetlen jövő, az egy nemzeti mint egyéni jóllét megsemmisíthetlen csirája: a gyermekek nevelése iránt, másfelől az iskola rideg falai közé a családi élet meleg fuvalatát vinni, hogy ne folyják le a gyermekben az első kiábrándulás az iskola padokon; a kormány és társadalom részéről megindult különböző áramlatokat figyelemmel kísérni, mind azt az irányt, mely a család és iskola érdekei összhangzatba hozatalát, illetőleg e két tényezőnek nemzetünk értelmi és erkölcsi fejlődésének alapjául tekinthető népnevelés érdekében hatványozott erő kifejtését mozditja elő, vagy legalább annak előmozdítására mutatkozik alkalmas eszköznek: megragadni, annak csekély erőnköz, de teljes buzgalmunkhoz képest propagandát csinálni — célunk és törekvésünk.

A jelen évet kedvező auspicziumok mellett kezdjük meg.

Egyfelől megindult a mozgalom, a nagy Eötvös által megpedített, de azóta elszunyadt népnevelési egyletek alkotása érdekében. E mozgalom terjesztését programunkba felvettük. Ezzel behatóan foglalkozni fogunk. Ezzel kapcsolatban az ismétlő iskolák, a takarékpénztárak érdekében lapunk teljes meggyőződéssel fog fel szólalni — nem zárván ki a különböző nézeteket — mert semmitől inkább nem óvjuk olvasóinkat, mint a politikában — fájdalom, tulon-tul lábra kapott rideg egyoldalúságtól. Lapunk a közoktatási kormányval szemben ex offo ellenzéki hangot annyival kevésbé emel, mert sivárabb, meddőbb helyzetet képviselni sem bír, mintha politikai velleltások a tanügy tereén előtérbe lépnek. De más felől minden tartozkodás nélkül kimondja nézetét nyíltan minden oly mulasztás felett, melynek káros hatását a népnevelés ügye sanyli meg. A néptanítók — e nagy társadalom — körében olykor mesterségesen élesztett pártszenvédelylyel szemben igyekezni fog lapunk a lehetőségig tárgyias lenni. A ki teljes tárgyiasságot ígér, az vagy közönyös vagy ártat.

Még egy ügyre hívjuk föl ez alkalommal t. olvasóink figyelmét. Ez az Eötvös-alap ügye, melynek fölvirágzására egész lelkesedéssel fogunk működni.

Az új év a jó föltételek időpontja. A classikus ókorban fogadalmi áldozatokkal ülték meg azt. Legszébb fogadalmi áldozat: a nép javára dolgozni az egyetlen biztos uton: a nép értelmi és erkölcsi javítása által. Kérjük t. olvasóinkat, hogy erkölcsi és anyagi támogatásukat annyival kevésbé vonják meg, mert e lap virágzása nem a szerkesztő, hanem tantestületünk érdeke. Eshetőleges anyagi virágzása tantestületünk oly kötelezettségének kielégítésére szolgáland, melylyel még a multa nézve tartozik.

Örömmel jelenthetjük, hogy rovatvezetőikül a jövő évre megnyerni szerencsések voltunk dr. Bartók István, dr. Ferenczi Zoltán és Rieger Imre urakat, kik a tanügy iránt lelkesedésből hathatós támogatásukat szívesek voltak megígérni.

Kivánjuk, legyen az új év boldogabb a többinél.

Hegedüs István,
a „Család és Iskola“
szerkesztője.

A Zichy-féle népnevelési egyletek.*)

„Nem ismerünk semmit, mi oly fontos volna a társadalom haladására, mint azt, hogy a magasabb elmék érvényesítik befolyásukat a tömegek felett.“ Channingnek ezen filozófiai mélységgel mondott szavai jutottak eszembe, midőn a gr. Zichy, Jenő által indítványozott népnevelési egyletek tervezetét megpillantottam; a nagy amerikai bölcész szavai igazságának átérzése ösztönzött másfelől, hogy a nemes gróf napi renden levő tervezetének egyesületünk részéről érdemleges tárgyalását közgyűlésünk programjába való felvételre indítványoztam.

Egy eszme sem támad egyszerre t. közgyűlés, a melynek az emberiségre hatással kell lennie. Midőn hazánk állami önállóságát és alkotmányos szabadságát a közelmúltban visszanyerte, a magával rendelkezhető nemzet előtt azon óriási feladat állott, hogy századok mulasztásait a messze előhaladott kor magas igényeihez mértén helyre pótolni siessen. Nemzetünk jobbja lázas sietséggel fogtak minden téren a munkához; a népnevelés érdekében is halhatatlan emlékü Eötvösünk megalkotta az 1868. XXXII. t. cikket. Az eredményt dicsekvés nélkül ismerhetjük el — akkora lett csakhamar, mely méltán szerezhette Magyarországnak a külföld előtt is elismerést. Azonban mi, kik előtt hivatalunknál fogva tisztában áll a népnevelés status quoja, az önámítás terére lépünk, ha be nem vallanók, miszerint az eddig elért eredmény csak a múlt elmárodottságához viszonyítva haladás, s a kezdetben felvillant közlekedés népünknek a nagy reformokra való készületlensége folytán nem volt egyéb, mint lázas szivdobbanása egy sokat szenvedett kebelnek. Igen, mert ha a népnevelés ügyére vonatkozó statisztikai adatokat vesszük szemügyre, mondom a múlt mulasztásainak helyre pótlását illetőleg ha fényes eredményt is constálhatunk, európai cultur állásunkat véve zsinormértékül, megdöbbenő sok a tenni való, hisz ez adatok szerint hazánkat az európai államok sorában csak 9-dik helyre tehetjük.

De ily körülmények közt is hagyján, ha a viszonyok tekintetbe vétele mellett remélünk lehetne, hogy a legközelebbi évtized eredményéhez arányban álló ha-

*) Felolvasatott a kolozsmegyei tantestület közgyűlése alkalmával a múlt év október 30-án.

ladásra számíthatunk. Erre azonban — fájdalom — alig lehet kilátásunk. Az államhatalom finánczialis ereje kimerült, a társadalom buzgósága, a figyelemnek a tanügy teréről más irányokba történt fordulása folytán, megcsökkent, szóval: a tanügy kérdéseiben ha épen hidegséget nem is, de bizonyára megnyugvást nem nyújtható lassúságot észlelünk. Pedig előhaladott korunkban az évtizedek századokat számítanak, s ha legvitálisabb érdekeink biztosítására minden hatalmunkban álló eszközzel nem munkálunk, féltő, hogy életképebb szomszédaink által túlszárnyalva, a szereplő nemzetek tisztes sorából kizáratunk.

E körülmények böles tekintetbe vételeérlelte meg közhasznu munkálkodásáért országszerte tisztelt egyik legkitűnőbb hazánkfiában, g. Zichy Jenőben azon eszmét, hogy egy oly társadalmi actio létesítésére tegye meg a kezdeményező lépést, mely tanügyi általános érdeklődést és mozgalmat keltve, egyleti társulás alapjában magát a népet, a nép nagy tömegét, s általában a társadalom minden osztályát vonja be a népnevelés ügyében való közreműködésre, a népoktatási törvények végrehajtásában való részvételre.

Tapasztalat által igazolt élet axioma, — hogy a haladás természetes eszköze az öncselekvés, — valamint a történelem tanító lapjai által támogatott igazság marad az is, hogy egy ország szintegy, mint az egyén, csak annyiban bír tekintélylyel, befolyással és hatalommal, a mennyiben kifejlesztését önnön magának köszönheti. Im, ez örök igazságok, míg egyfelől megmagyarázzák előttünk a népnevelési egyletek eszméjének megszületését, másfelől meggyőznek azok életbe léptetésének szükségességéről. Korunk a műveltség kora, melyben a műveltség küzd a műveltség ellen. A mely nemzet vagy saját büne miatt, vagy multja sajátos viszonyai következtében nem versenyezhet e téren szomszédáival, az előtt ma már csak alternativa van: vagy a versenyre qualificaló képességeknek minden erőfeszítéssel gyors megszerzése után látni, vagy az erősebbnek szolgálja lenni.

Népünk nem önvétke, hanem mindnyájunk által jól ismert sajátlagos multjánál fogva messze mögötte maradt a nyugoti mivelte nemzeteknek úgy, hogy ha életképesse tenni akarjuk, ma már azt egészen regenerálnunk kell. Nekünk „nem elég — mondja igen helyesen Zichy — csak egyes pontokon tudósok s egyéb kiváló alakokkal birnunk, emelnünk s gyarapítanunk kell magát az egész nemzetet, képzés által minden egyest odavinni, hogy emberi méltóságát s rendeltetését felfogva, birja eszt s szivét tanácsadóul venni s tudjon saját lábán állani és járni.“ E munka azonban, melytől nemzeti erősbülésünk, hatalmi állásunk függ oly óriási teendővel jár, hogy annak maradandó érté-

hü és sikeres megoldása nem illetheti sem az egyeseket, sem az államhatalmat, hanem arra maga a nép egyeteme, a társadalom van bízva.

Az eszme: a társadalom közös munkájává tenni a nevelés-oktatás érdekeinek védelmezését, fejlesztését, nem új. Nálunk még Eötvösünk — a mint ezt gróf Zichy is felemlíti — foglalkozott azzal, de a népoktatási törvények életbeléptetésével feleslegesnek tartotta a népnevelési egyletek megalkotását jól lehet, a mint a körülmények igazolják, e nézete — fájdalom — nem lett igazolva. De külföldön is akadunk nyomára hasonló actionak. Wyss, Svájc egyik legnagyobb paedagógja, még 1877-ben ez ügyben következőket írja: „Hogy az utcán és éjjel szigorubb felügyelet legyen, és hogy az iskola és család szorosabb viszonyba legyen, minden faluban, minden városban, nevelési egyletet kell alapítanunk. Mai napság minden ügy és törekvés érdekében egyleteket alapítottak, csak a legfontosabb érdekében nem. Ez egyletekben gyakran kell felolvasásokat a nevelés kérdéseiről tanítani. Kleneke „Az angol“ című munkája bőven nyújt anyagot bármely tanítónak az ilyes felolvasásokra. Az iskolai egyleteknek gondoskodniok kell arról, hogy népszerű értekezések készítenek és nyerjenek minél széleskörű elterjedést. Ily iratok terjesztése körül a tanítóknak kell tevékenységet kifejteniök. Ez uton az anyagnál a nevelési kérdésekben mélyebb belátást juttathat érvényre és ennek felette nagy sikere lené.“

— Hogy mi lett sorsa Wyss e nagy fontosságú indítványának, azt nem tudom; azt azonban tudom, hogy egy svájci község derék hatósága rendeletileg betiltotta a gyermekek dohányzását és korcsmákba járását, — s e rendelete áthágásáért a szülőket tette felelőssé. — De nemcsak Svájcban, Angliában is akadunk nevelési egyletek létezésére. Erre vonatkozólag évekkkel ezelőtt a következő sorokat jegyeztem volt ki uagamnak: „A londoni erkölcs telenség elleni társulat“ június 28-kán tartotta meg 1875-ik évi gyűlését. Ezen társulat rendőri segítséggel elkoboztatott eddigelé 63,587 sika mlós képekkel illusztrált könyvet és röpiratot, 375,049 illetlen képet és fényképet, 5933 ily arczpirító ábrákkal diszitett kártyajátszmát, és — a mire legkevésbbé gondolnánk — tubák-szelenczét.

(Folytatjuk.)

Titkári jelentés

a kolozsmegyei tantestület 1879. november 1-től 1880. november 1-ig lefolyt évi működéséről.

Felolvastott Kolozsvárt a városház nagy termében tartott közgyűlésen 1880. okt. 30-án.

(Befejezés.)

A vidéki körök közül a bánfi-hunyadi kör a lefolyt egyl. évben összesen három ülést tartott. Az alakuló ülésen elnöknek megválasztott Bihari István, kalota-szentkirályi igazgató tanító; jegyzőnek Binder Laura b.-hunyadi tanítónő. Az értekezletet megelőzőleg nyilvános tanítást tartottak: Horváth Irma az elemi leányiskola I-ső osztályában az O betűről, Hermann Teréz az elemi leányiskola II-ik osztályában Hunyadi Jánosról, különös tekintettel a várnai útközetre. Mindkét tanítás sikerültnek nyilváníttatott. Kесе József: „Az anyák befolyása a jellemre“ című felolvasása után Binder Laura értekezett közp. választmány által megküldött tételről: „Eltekintve az u. n. takarékpénztárraktól, micsoda módok és eszközök kínálkoznak magából az iskolai természetéből kifolyólag a takarékosági szellemnek a gyermekekben való fejlesztésére.“ Értekező taulságos, szakértelemmel irt dolgozata kiváló elismerésben részesült. Megemlítendő még itt, hogy a kör elfogadta azon indítványát, miszerint népszerű felolvasások u. n. szabad előadások tartassanak vasárnaponként az iskola helyiségében, különösen a természet-tudományok, nemzetgazdaság, hazai történelem, egészségtan stb. köréből.

Ugyane kör 2-ik ülése szintén B.-Hunyadon tartott meg, f. év. márczius 20-án. Nyilvános tanítást tartott Gagyi Sámuel, ütenyírás az elemi iskola II-ik és III-dik osztályában; Ravasz György a földnemek közül a laza homokot, agyagot és meszet ismertette az elemi iskola IV. osztályában. Mindkét tanítás sikerültnek nyilváníttatott. Szabó Lázár az „Énektanításról“ olvasta fel értekezését, mely után Bács György a közp. választmány által kiküldött ily című tételéről tartott előadást: „Hogy állítsa be a tanító az iskolai könyvtárakat (gyermekek és felnőttek olvasmánya) s mik a teendői annak czélszerű használata érdekében?“

Harmadik ülését e kör Nagyalmásón tartotta meg folyó év május 14-én az ev. ref. iskola helyiségében. Benedek János nyilvános tanítása sikerültnek nyilváníttatván, utána Kесе József értekenett a „kedély és szivképzés fontosságáról.“ Bács György folytatta az iskolai könyvtárakról irt értekezletét, mely általános tetszést nyerve, közlése a „Család és Iskola“ egyl. közlönyben kimondatott.*)

A nagy-almási kör a lefolyt egyleti évben két ülést tartott. Első ülését Nagy-Almásón f. év jan. 29-

*) Lásd lapunk múlt évi XV. számát.

én. Elnöknek megválasztott Benedek János, jegyzőnek Kállai János, utóbbi a körből eltávozván, a jegyzői tiszt Derzsi Lőrinczre bízott. — Nyilvános tanítást tartott Benedek János a II. és III. osztálynak a történelemből. Tanítása általános sikerültnek nyilvánított. Az elnök olvassa a központi válaszmánytól megvitátásra kiküldött tételt „Büntetésből adjunk-e a gyermeknek leczkét (tanulni valót) vagy ne? E tétel tárgyalása után a kör általános véleménye az: hogy büntetésből a gyermeknek leczkét (tanulni valót) ne adjunk.

Második ülése e körnek Középlakon f év ápril. 28-án tartatott Derzsi Lőrincz a III. és IV-dik osztálynak olvasmány tárgyalásból, tárgyalván Gáspár III-ik osztályu olvasókönyvének „A jóbarátok“ cz. 5-ik olvasmányát. Tanítása sikerültnek nyilvánított. Ezután Szász Károly hidalmási tanító felolvasást tartott e tételről: Kell-e a tanítónak saját egyéniségét illetőleg szórakozási helyről gondoskodni, s hol találja fel azt? A felolvasás élvezetes és tanulságos dolgozataiért elismerésben részesült. Végül Antal György kispetrii tartott tanító előadást a közp. válaszmány által a körnek megvitátás végett megküldött tételről: „Czélszerűek-e az ugynevezett házi feladatok és leczkék a népiskolában, s ha igen milyen mértékben?

Ezekben kívántuk bemutatni tisztelt közgyűlés! tantestületünk köreinek azon működését, a melyek jegyzőkönyveikből láthatók, és a melyek tulnyomóan az iskolák ügyét, a nevelést, oktatást, s tagtársainknak szakmájokban való önmivelését tárgyalják.

A személyi változásokat illetőleg jelenthetjük: hogy tiszta örömmel, büszkeséggel vettük azon hírt, miszerint a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ő nmlgn egyetünknek szellemben, szakképzettségben, ügyszeretben valóban kiváló, első rendű tagját nevezte Kolozs megye kir. tanfelügyelőjévé Váradi Károly tagtársunkban. Ezen kitüntetést tantestületünk magáénak is vallja, mert szívből akart osztozkodni azon örömben, mely egyik első tagját érte. Nem csak tantestületünkben kifejtett sokoldalú, meggyőző, oktató erővel nyilvánult tevékenysége, nemcsak a szerkesztő tapintatos, fáradságot nem ismerő nagy szorgalma, avagy városunk közmivelődési terén szerzett amaz elévülhetetlen érdemért, hogy főrészes a kolozsvári ipariskolák megteremtésének, hanem mind e kimagasló, követendő tulajdonok együtt és egyenkint ébreszték fel válaszmányunk minden egyes tagjában azon érzést — s hisszük, hogy e közérzet a t. közgyűlés minden tagjában visszhangra találand, hogy e kinevezés feletti örömünknek testületileg is kifejezést adjunk. Kiss Sándor, testületünk öz időszerinti elnöke tolmácsolta, meghatottan, az egész központi válaszmány jelenlétében — ez örömeztünket. „Nemcsak megnyugvásul — úgy mond az üdvözlő beszédében — de saját magára nézve kitüntetésül tekintünk a közp. válaszmány, hogy Váradi Károly tagtársunkat Kolozs megye tanügyi vezetésével megbizta. A

kir. tanfelügyelői állással a szerkesztői tiszt egy beférhetlen levén, e téren is változást kell jelezniünk, Váradi Károly tanfelügyelő ur meleg szavakban vett búcsut mint szerkesztő, letéve a mandatumot a közp. válaszmány kezébe. Válaszmányunk megbizásából egy bizottság kérte fel Hegedüs István eddigi főmunkatársat, hogy az egyl. szakközlöny „A Család és Iskola“ felelős szerkesztését elfogadja. Örömmel jelenthetjük, hogy a t. tanár ur a bizottság felkérésének készséggel engedett mindaddig, míg a t. közgyűlés a lap sorsa, vagy a szerkesztői tiszt betöltésében véglegesen határoz.

Köszönettel tartozunk ezért Hegedüs István tanár urnak, s nem késünk ezt e közgyűlésen is kijelenteni!

A b. hunyadi kör elnöki tiszte az egyl. év folyamán Paal Károly b. hunyadi állami ishola igazgatójára ruháztatott, derék előde Biharj István elnyervén a n. enyedi ev. ref. tanítóképezge gyakorl. iskola vezetését. Sajnálunk utóbbi távozását, bizalommal tekintünk előbbi működése felé. És most t. közgyűlés! Az örömdetes főlemelő tények után fájót is kell jelentenünk, Csoma Zsigmond, kalotaszegi tagtársunk meghalt. Özvegyet és nyolcz árva hagyott hátra.

Központi válaszmányunk e szomorú hirre rögtön elhatározta, hogy a lesujtott özvegy és az árva szomorú anyagi helyzete érdekében minden lehető megteend. Felhívást bocsátottunk ki a lesujtott család segélyezésére; a fájó seb enyhítésére felhívó szózat nem volt kiáltó szó a pusztában. 40 frtot küldhettünk az özvegynek.

De más téren is köteleességünknek tartottuk segíteni; örömmel jelenthetjük tehát, hogy a balatonfüredi szeretetház igazgatósága hozzánk intézett átiratában értesített, hogy néhai Csoma Zsigmond gyermekei közül Zsigát szeretetházába felvette. E nemes ténnyről értesítettük az özvegyet, és itt e helyen nem mulasztjuk el, ezért a b. füredi szeretetház tekintetes igazgatóságának őszinte köszönetet nyilvánítani.

Tiszteletbeli tagjaink sorai az egyl. év folytán a tudomány kitűnő veterán bajnokával gyarapodott. Dr. Brassai Sámuel egyetemi tanár, s a kolozsvári m. kir. egyetem m. évi nagys. rektorának a múlt év nov. hava 30-án nyújtotta át Váradi Károly tagtársunk Paal Ferencz, Kiss Sándor, Benedek József, Kozma József, Nagy Kálmán, Czirják Albert bizottsági tagok jelenlétében azon okmányt, mely az ősz tudóst tantestületünk tiszteletbeli tagjává avatta fel. Ugy hisszük t. közgyűlés! hogy megtisztelő reánk nézve az, hogy e nagyhirű tudósunk a tantestület m. évi közgyűlése által nyújtott okmányt tiszta örömmel, kitüntetéssel fogadta. Tantesületünk tagjainak száma tett a f. egy. évben összesen 176. Ebből esik 9 tiszteletbeli-, 64 az alapító-, 58 a köteles, 30 az önként ajálkozó- és 15 a pártoló tagokra.

Ezek után t. közgyűlés! áttérünk a közp. választmányra bizott teendők közül azokra, a melyek a tantestület közlönyét, a könyv-, irat, tanszer- és pénztárát illetik.

1. A Család és Iskola cz. nevelésügyi szakközlöny a jelen egyl. év folyamán is jó hírnevének örvenvendett és büszkeséggel mondhatjuk t. közgyűlés: hogy mind több tért hódít magának ugy a nevelés oktatásügyi sajtó, valamint társadalmunk mivelte közönsége között! Választmányunk felszólítást is intézett a társ-egyletek és tanfelügyelőkhez, hogy az erdélyi részek ez egyetlen nevelésügyi szakközlönyét támogatásban részesítsék. A lap szellemi vezetését illetőleg jelenthetjük, hogy a lap jelenlegi szerkesztője Hegedüs István eddigi főmunkatárs, rovatvezetők dr. Bartók István, Benedek Sámuel, Fazakas József és Rieger Imre. — A központi választmányhoz beadott jelentés szerint az előfizetők száma az 1879-dik évben volt 271 753 frt 76 kr. Előfizetési hátralék 80 frt. Ezekből látható t. közgyűlés, hogy a lap létele szellemileg és anyagilag is biztosítva van, s hogy jövőre is az legyen. szívünkben őhajtjuk.

2. A tantestület könyvtárában — mely az irattárral együtt a városi polgári fiúiskola egyik termében van elhelyezve, jelenleg rendben és leltározva van, összesen 555 mű 761 kötetben; folyó évi gyarapodás 43 mű 49 kötetben. A könyvtárt gyarapították: Spengel Ede 3 drb. az arad vidéki egylet 1 drb. Kiss Sándor 43 drb. művel. A tantestület számára járatott lapok voltak: Néptanítók lapja, Vasárnapi Ujság, Család és Iskola, Népnevelők lapja, Paedagogiai Szemle, Polgári Iskola, Népiskola, Tanügyi Figyelő, Délmagyarországi Tanítóegylet Közölye, Általános Tanügyi Közölye, Néptanoda s a Népiskolai Tanügy.

3. Az irattárban a felolvasott bizottsági jelentés szerint a lefolyt évi tantest. iratok rendezve hiány nélkül találtattak.

4. A tanszertár lefolyt egyl. évben sem gyarapodott; a meglevő tanszerek és eszközök azonban hiány nélkül, tisztán és rendben találtattak. A tanszertár helyisége az állami tanítóképezde gyakorló iskolájának egyik terme. Hátra van még szólnunk t. közgyűlés!

5. A tantestület pénztáráról.

A pénztárnoki számadás megvizsgálására kiküldött bizottság jelentéséből álljanak itt a következő adatok: a) a pénztárnok kezelt háromféle pénztárt, u. m. a) a tantestület vagyis ugynevevett közpénztárt; b) a tanszertári pénztárt, és végül c) a „Család és Iskola“ pénztárát.

I. A közpénztárban: Bevétel volt tényleg 110 frt 22 kr. Kiadás volt tényleg 107 frt 09 kr. Maradék 3 frt 06 kr.

Van továbbá egy Fröbel-intézeti részvény, a melyet Gazsi József tagsársunk volt szives a tantestületnek ajándékozni, ennek névértéke 50 frt. Tagsági díjak-

ból hátralék 73 frt, összesen 123 frt, návértékben, mint bevárando összeg.

II. A tanszertár pénztárában: Bevétel. A 1878 — 79. egyl. évről ájtött 157 frt 22 kr. — Kamatokból 8 frt 44 kr. Összesen 165 forint 66 kr.

III. A Család és Iskola pénztárában. Bevétel előfizetések és hirdetésekéből 753 forint 76 kr. — Kiadás 743 forint 76 kr. — Hátralék 80 frt.

Mindezeknek valóságáról kiküldendő bizottságaival megejtett felülvizsgálata által meggyőződést szerezni s az illető tisztviselőket számadásaik terhe alól felmenteni e t. közgyűlés teendői közé tartozik.

Tisztelt közgyűlés! Az elmondottakban számot adtnk a központi választmány nevében testületünk jelen állapotáról, a választmány intézkedéséről, a bizottságok működéséről, a vidéki körök tevékenységéről, szóval tantestületünk ez évi összes munkálkodásáról. A teljesített munka és kötelesség megnyugtató tudatával bocsátja ezek után a közép. választmány számadását a tisztelt közgyűlés itelete alá.

Kolozsvárt. 1880. okt. 29-én.

Kiss Sándor,
elnök.

Czirják Albert,
titkár.

Az „Eötvös-alap“

gyarapítására alakítandó fiókbizottság szervezése iránti javaslat készítése végett kiküldött bizottság javaslata. *)

Bizottság elnöke Szász Domokos, jegyzője Hegedüs István. Tagok: Szász Béla, Paal Ferencz, Kozma Jozsef.

Bizottság az „Eötvös-alap“ kezelésére egy központi permanens bizottság fölállítását tartja szükségesnek. E központi bizottság a tantestület választmánya kifolyása lévén, a budapesti Eötvös-alap kezelő bizottsággal választmány utján léphet csak összeköttetésbe; de másfelől a vidéki alapgyűjtéssel megbizottakkal egyenesen érintkezik; a tantestületek közötti gyors közlekedés megkönnyítése végett, a fiókbizottság rendes gyűléseit a központi két körű gyűlés, valamint a tantestületi közgyűlés előtti napon tartaná.

A központi fiókbizottság állana egy a választmány által szabadon választott elnökön kívül, a körű elnökök közül, ki az alelnöki teendőket végezni, egy pénztárnokból, mely tisztet az egyleti pénztárnok vinné, jegyzője lenne a körjegyző; e tagokon kívül választana a választmány kebeléből egy ellenőrt, 3 bizottsági tagot.

E bizottság gyűlésein bármikor megjelennek, sőt részvételre fölkérnek a fiók-egylet vidéki megbizottai-ként a vidéki körök elnökei és jegyzői, kik permanens bizottság előtt a vidéki gyűjtések eredményéről külön jelentést tesznek. E jelentések pontossága szempontjából szükséges, hogy a vidéki körök gyűlésein az „Eöt-

*) E javaslatot a választmány 1880. decz. 18-án tartott gyűlésében egész terjedelmében elfogadta. Ajáljuk a vidéki körök figelmébe!

vös-alap" ügye állandó helyet foglaljon a gyűlések tárgysorozatában. A vidéki köri elnökök azonban jelentéseiket haladéktalanul egyenesen a központi permanens bizottsággal közölnék, természetesen hivatkozással a köri gyűlések illető határozataira.

Az „Eötvös-alap“ gyarapításának forrásaiul javaslattevő bizottság a következő forrásokat tartja termékenyeknek:

1. Az „Eötvös-alap“ gyarapodnék, ha a tantestületi tagok mint rendes tagok három évi kötelezettséggel lépnének az „Eötvös-alap“ járulékasai sorába.

2. A permanens bizottság kibocsátandó iverk után, a vidéki köri elnökök és jegyzők ajánlatai meghallgatása mellett gyűjtene pártoló tagokat.

3. Egyik leggazdagabb vagy bizonyára legtöbb erkölcsi értékkel bíró forrása lenne az alap gyarapodásnak az iskolákba perselyek behozatala, természetesen azon óvatossággal és tapintattal, melyet egy új intézmény bevezetése megkíván, annival inkább, mert a tanítók özvegyei és árvái birtosításáról van szó. E persely nem állandóan tétetnék ki, csak a tanév kezdetén a beiratások alkalmával, midőn a tanítók a szülékekkel érintkeznek, iskolai zár- és egyéb ünnepélyek alkalmával. A vidéki viszonyok szerint a persely bevitelének módja és ideje igen természetesen módosulna. Mindenesetre a tanító maga e rá nézve gyöngéd természetű adakozás kezdeményezéséből teljesen fölmentendő. A persely bevitele egyenesen és föltétlenül az iskolai fentartó hatóságtól függ. Az iskolát felügyelő hatóság ellenőrzése alatt áll; az iskolai előjáróság által szolgáltatónak be a begyűlt összeg a permanens bizottságnak.

Az iskola fentartó hatóságokkal a permanens bizottság fölkerése, illetőleg javaslata alapján a tantestület válaszmánya lépne összeköttetésbe ezen, valamint minden olyan ügyben, melynek kezdeményezésére, illetőleg engedélyezésére az iskolát fentartó testület jogosított. Az iskolaszékek tagjai vihetnék az ellenőrzést.

4. Eshetőlegesen felhasználható forrásul kínálkozik a különböző helyi viszonyokhoz képest felolvasások, hangversenyek, jótékonyezélu mulatságok rendezése.

5. A tantestület közlönye, valamint nt. Szász Domokos által kész örömet felajánlott „Protestáns Közöny“ szerkesztőségéhez beküldhető összegek.

Kelt Kolozsvárt, 1880. november 30-án tartott bizottsági gyűlésből.

Hegedüs István,
jegyző.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

A torda-aranyosmegyei tanító-testület központi köre f. évi decz. 17-én tartotta meg rendes gyűlését Gyéresen; ezen gyűlés lefolyásáról van szándékomban egy kevés tárgyilagos tudósítást írni azon reményben, hogy

becses lapjában, mely minden tanügyi mozgalomnak szívesen enged tért, közölni fogja.

A gyűlést Derzsi Károly tordai középt. tanár, a megyei tanító-testület másodelnöke nyitotta meg egy hatásos beszédben, melyben az igazság meggyőző erejével, szónoki hévvel emelte ki a népnevelés fontosságát s a népnevelők hivatását és kötelelességeit; ezen lelkes beszéd Zathureczki Károly gyéresi ref. lelkész indítványára jegyzőkönyvre vétetni határozatott.

A gyűlés ezután bíráló bizottságokat nevezett ki a nyilvános tanítások megbíráására. A tanítások számos tanügybarát jelenlétében megtartatván a bíráló bizottságok jelentése értelmében Nemessányi Vilma, gyéresi tanítónő, ki az I. oszt. az irva-olvasásból az I-et ismertette s a Haller Zsuzsa egerbegyi tanítónő tanítása ki a III. oszt. a nyelvtanból tanított, általában sikerülteknek és a Miklósi Sándor gyéresi ref. tanító tanítása, ki rögtönözve a 8-at tanította a számtanból az I. oszt. csak részben sikerültek nyilvánítottak.

Ezután következett Miklós Gergely, tordai polg. isk. tanítónak: „A tanító az iskolán kívül“ cz. értekezése. A gyűlés a figyelemmel végig hallgatott felolvasásért, melyben kimerítő részletességgel voltak tárgyalva, mindazon társadalmi korkérdések (pl. házi-ipar, kertészet, méhészet, selymészet, földmívelés stb. fejlesztése), melyek megoldásánál a népnevelőre fontos kötelesek várakoznak és a melyeknél a népnevelő mind a maga, mind a társadalom anyagi emelkedése érdekében legsikeresebben működhetik, jegyzőkönyvileg elismerő köszönetét fejezi ki.

Mezei András tordai ref. tanító a központi válaszmány megbízásából az iskolai takarékpénztárak kérdéséről kidolgozott vitatételét olvasta fel. Ezen kérdés nem először jelent meg a gyűlés előtt s most főképz azért lett felvéve a programmba, hogy miután épen most foglalkozik a lelkes kezdeményező Weisz B. Ferencz az ország különböző vidékein felállított isk. takarékpénztárakról szóló jelentések közzétételével, ezek alapján tárgyilagosan és ne egyoldalulag ítéltessek meg ezen új intézmény. S valóban azon adatok, melyek ezen intézmény néhány éves multjáról szólnak, mindenütt csak annak czélszerűségét és erkölcsi képző hatását emelik ki azon negatív nézetekkel szemben, melyek eddig in theoria az intézmény ellen a tapasztalat teljes mellőzésével felhozattak. A kifejlődött élénk eszmecsere után a gyűlés az isk. takarékpénztárak mellett foglalt állást azon határozat kimondásával; hogy az isk. takarékpénztárak bizonyos mellékes foglalkozásokkal, mint pl. a házi-ipar, selymentenyésztés stb. kapcsolatban, mint a melyek alkalmat és módokat nyújtanak a gyermekeknek munkálkodásra és keresetre, igen hasznosak s úgy nevelési, mind nemzetgazdasági szempontból tekintve fontosak, mivel az élet legfőbb két erényére: a munkálkodásra és takarékosagra nevelnek és szoktatnak.

Miután a jövő gyűlés helyéül Torda jelöltetett ki, a gyűlés véget ért.

Nem hagyhatom megemlítés nélkül azon szives vendégszeretetet, melyben Zathureczki Károly a tanügy iránt oda-adó lelkesedéssel viseltető gyéresi lelkész a gyűlés tagjait saját házánál részesítette; midőn ezuttal is alkalmat veszek a tanító-testület köszönetének kifejezésére, kívánom, hogy adjon Isten több ily buzgó tanügybarátot a hazának.

Miklós Gergely,
polg. isk. tanító.

Hosszufalu, decz 20. 1880.

A brassómezei tanító-egylet négyfalusi járási köre 1880. évi december 18-án a hosszufalusi községi iskola tanhelyiségében rendes gyűlést tartott, melyben három tag kivételével, az ezen járási körhöz tartozó valamennyi tanító részvétele mellett, rövidbe foglalva az álabbi dolgok merültek fel: Elnök Veres Sándor, a helybeli állami felső népiskola igazgatója a gyűlést megnyitván, a közelebbi gyűlésen megállapított tárgysorozat szerint, a Kovács Mihály, helybeli községi tanító által saját növendékeivel tartott gyakorlati tantás megbírálása szolgált a tanácskozás anyagául. A tanítás tárgyát a természettan köréből a hang keletkezésének ismertetése képezte. A tanítás némi megjegyzések mellett sikerültnek nyilváníttatott.

Ezután a mult gyűtés jegyzőkönyve olvastatott fel s hitelesített némi helyreigazítással.

Következett Farkas István csernátfalusi községi tanítónak az önmunkásságról tartott felolvasása, melyet a gyűlés — mint ismeretes paed. elveken alapuló eszméket tartalmazó művet — kellő érdeklődéssel hallgatott végig.

Élénkebb eszmecserére adott alkalmat Bede Dániel felső népisk. tanító által kitűzött ezen vitatárgy: „Miképen büntessünk, úgy hogy az általja; vitünk?”

Ezen az iskolai nevelésben oly fontos kérdés megbeszélése körül egész serge merült fel a legérdekesebb tanítói tapasztalatoknak, melyek meggyőzhették a jelenvoltakat a felől, mikép a büntetésnek, mint nevelési eszköznek alkalmazása, a legnagyobb óvatosságot és higgadt mérsékeltséget követeli a tanító részéről.

Vége abban történt megállapodás, hogy a tanító mielőtt büntetéshez nyulna, szerezze meg magának a kellő nyugottságot, vizsgálja meg egyéni mivoltát a büntetendő gyermeknek, vizsgálja, kutassa ki az okot, a melyből és a körülményeket, a melyek között a hiba elkövetetett, s ily előkészülettel az eset minőségéhez képest el is térhet valamiben a fegyelmi eljárásra nézve fennálló fokozatok sorrendjétől, mert a tanító életében sok olyan esett fordul elő, melyekre nincsen paragrafus. Ilyenkor a tanító lélektani alapokon nyugvó elhatározása — s nem ritkán — gyors elhatározása kell, hogy segítsen a bajon. Arra mindenestre ügyel-

jen a tanító, hogy a büntetés nevelő hatását ne koptassa el a gyakori alkalmazás által, — testi fenytékhez pedig csak a legvégső rendkívüli eseten nyuljon.

Ezután az indítványok sora következett, melyek között voltak örvendetesek, — olyanok t. i. melyek az egyleti munkásság fokozására, ébresztésére szolgáltak; de merült fel olyan dolog is, mely keserűséggel tölti el az igyekvő tanító szívét. Kiderült ugyanis, hogy vannak körünkben tanítók, kik 4—5 hónap óta sem kaptak fizetést, — mi az itteni drága életmód mellett eléggé leverő körülmény. E tekintetben a gyűlés egyértelműleg azt határozta, hogy a kir. tanfelügyelőséghez, ezen lehangoló körülménynek a közgazgatás útján leendő megszüntetése végett kérelem intéztessék,

Egy-két ügy elintézése után a jövő gyűlés tárgysorozata megállítatott s a tagok boldog ünneplést s még boldogabb újvet kívántak egymásnak, melyet a tkts. szerkesztőségnek is őszinte szívből kívánunk innen a csángó-magyarok fenyyves sziklá alól!*)

Egy új köritag.

Felelet egy bírálatra.

Legyen szabad dr. Ferenczi Zoltán ur bíráló szavára néhány észrevételt tennem.

Megvallom, sajtáságos benyomást tett reám bírálata. Mintha önmagával tisztába nem volna, mit akar, s mintha megeröltetésében kerülne véleményének kimondása! Annyi és oly reflexióval tömi tele cikkét, melyek a bírálat érdemére egyáltalában nem tartoznak.

Első sorban azt vettem ki cikkéből, hogy dr. Ferenczi ur a módszertannak nem barátja. Ellensége azért, „mert mai időben a neveléstan jóformán oktatástan lön.”

Megengedem, hogy mai időben iskoláinkban többet tanítanak, mint nevelnek; de azt hiszem, hogy könyvemnek ezen sajnos körülményhez semmi köze, sőt épen ezen ferde iránynak megváltoztatására akarok közrehatni könyvemmel, amennyiben t. i. ez a nyelvoktatás körébe (nem nyelvtan) tartozó tárgyakkal lehetséges.

Hogy könyvem a ministeri tantervek és utasítások népszerűsítő köpenyegébe burkolodznék, ámulattal olvastam.

Azt hiszem, hogy minden egyes tárgynak célját és elérésére szolgáló eszközeit röviden, velősen, minden tekintet nélkül a miniszteri tantervre és utasításra, határoztam meg.

Egyébiránt a miniszteri tanterv sem valami paedagogiai monstrum, habár nem is épen kitűnő minden részlete,

Erős meggyőződés, hogy minden tanítónak már mai nap teljes tisztasággal kell tudnia, mit tanít, mi-

*) Tiszta szívvél viszonzzuk!

ért tanítja ezt és mely s mily eszközökkel kel ezt elérni.

E téren soha sem fogok dr. Ferenczy ural meg-egyezni, mert ő azt teljesen a tanítóra akarja bízni. Én előttem nem közönyös dolog, miként törekszik a tanító a tanítás célja felé. Én azt akarom, hogy csak a helyes eszközöket válassza meg. Hogy ezt tehesse, csak valami utmutatásra van szüksége?

Ilyenmü utmutató akar könyvem elméleti része lenni. Hogy s miként kell ezen elméleti szabályokat a gyakorlatba átültetni, ezt is kívántam bemutatni s pedig nem „sok példában,” hanem csak egyetlen-egyen. — Ennek okát az előszóban adom.

Sajátságos az is, mit dr. Ferenczy ur czikke végén állit. Azt mondja ugyanis; „Erdödi ur módszere mindent ki akar meríteni, bonczolni akar mindent az elemekig és az unalomig! Ki akar csavarni mindent az olvasmányból, mint citromból.

De hogy akar, dehogyl! — Épen ellenkezőleg! — Elég világosan s tisztán van ez megírva a könyvben, mit lehet mindent az olvasmányból csavarni. Erkölc fejlesztést, szívnyemesítést, ismeretszerzést és némileg irodalom ismertetést akarok az olvasmány tartalma alapján elérni, alakja nyomán pedig beszédet és fogalmazást akarok tanítani. Ott van ez, kérem szépen, a könyv 78—96-ik lapjain.

Hogy ezen követelményeim helyesek, arról népis-kolában szerzett saját tapasztalataim és a nyelvoktatás terén irodalmilag fellépett férfiak nézetei győztek meg.

Nem dolgozom fel továbbá sok olvasmányt, mert mindössze hármát tárgyalok (A tölgy-fát, A seregélyt, és Erdei dalt.) Nem tudom elképzelni, mit nézett dr. Ferenczy ur olvasmányok ily képzelemre és kedélyre halálthozó feldolgozásának, mely csak rideg dressurát eredményez. Csak nem hiszi, hogy ezen három, az olvasmányok főbb nemeiből választott olvasmánnyal dressirozni s megkötni akarom a tanítót!

Talán a fogalmazás-tanítás hozta tévedésbe. — Igaz ez már egészen elejétől végig ki van dolgozva. Minden fajára adtam egy mintatanítást is. Ugyhiszem nem nehéz kitalálni. Azért, mert e téren egyetlen egy ilyenmü magyar munkánk sincs. Azért adtam azután itt a teljes anyagot, hogy a szó szoros értelmében vezérkönyv legyen.

Dr. Ferenczy ur azt is szememre veti, hogy mindent megértetni akarok. — Persze, hogy ezt akarom s pedig minél alaposabban; de hogy e mellett megállapodnám, hogy „a nevelő hatást, ész és szónemesítőt“ stb kizár-nám, már ez kérem meglepett. Igaz, hogy pietista nem vagyok, de a rideg rationalismusnak sem vagyok sem hive sem szószólója. Ezt is megcáfolja könyvem minden lapja. (Pl. 15, 19, 22, 29, 38, 39, 44, stb. lap. Csak a beszédgyakorlatokból citáltam.) Csak nem hiszi dr. Ferenczy ur, hogy a nyelvtan és helyesírásnak főcélja a gyermekek szívére hatni? Különben nekem ugylátszik,

hogy Dr. Ferenczy ur könyvemet nyelvtani vezérkönyv-nek nézte Ezt onnét gyanitom, mert cikkében legin-kább nyelvtanról beszél. Nem nyelvtani, hanem nyelv-oktatási vezérkönyvet, tehát kalauzt a beszéd és értelem gyakorlatok, irás-olvasás, nyelvtan, helyesírás és fogalmazás helyes tanítására akartam írni. Ez az oka, hogy belevettem a ministeri tanterv ide vágó szakaszait hogy mintául részletes leczketerveket, mintaleczkéket és teljes és kimerítő anyagot vettem fela beszéd- és értelem gyakorlatokhoz, az irva olvasáshoz, a helyesíráshoz és a fogalmazástanításhoz.

Még egyik másik tételre volna ugyan megjegyzésem, de nem akarok a Tekintetes Szerkesztő ur türel-mével visszaélni és azért Dr. Ferenczy Zoltán urnak, soraiból kitetsző irántam való való jóindulatáért köszö-netet mondok.

Erdödi János,
tk igazgató.

Válasz Erdödi János ur ellenbírálataira.

Alólírtnak nincs semmi kedve polemiát kezdeni oly dologban, minek kimenetele kétséges nem lehet. Hogy szerző bírálattal megelégedve nincs, az ma oly divatos dolog, hogy természetesnek tartom. Biztosítom még egyszer szerzőt, hogy művét nem néztem egyébnek mint a mi, sem részreit, célját, beosztását össze nem zavartam. Állitom újból, hogy a nyelvoktatást nem zavartam össze a nyelvtan tanításával s most is, bírála-tomban is különbözőnek tartom e kettőt. Ismétlem, ha kell még egyszer, hogy szerzőt nem tartom csak a mi-niszteri utasítások hálójában vergődőnek, a mint könyvé-ből láttam; de azt állitom újból hogy a divatos áram-latból nem tesz kivételt. De mind ezek mellett örven-dek, hogy szerző elismert egyet, t. i, azt, hogy műve iránt jó indulattal voltam. Mert bizony voltam is!

Dr. Ferenczy Zoltán.

Egy derék társulat.

Tantestületünk közgyűlésének megbízása folytán a választmány megtette a lépést, nemcsak tantestületünk, de az összes [néptanító egyesületek érdekében, hogy a derék természettudományi társulat a néptanítóknak köny-nyitse meg kiadványai megszerezhetését, miáltal a közműveltség is sokat nyerne.

A természettudományi társulat kegyes volt a tan-tesztület kérelmére a legelőzékenyebb módon a követ-kezőkép válaszolni.

A kolozsmegyei tanító-testület tks. központi vá-lasztmányának: Kolozsvárt.

236—1880.

A f. évi nov, 18-án ¹⁵1880 sz. alatt kelt. s a tár-sulat titkári hivatalához intézett becses levélre vo-natkozólag szerencsém van a következőkben vá-laszolni.

Melléklet a „Család és Iskola“ 1-ső számához.

1) A könyvkiadó vállalat ciklusait azon ár mellett, a hogy tagtársainknak adjuk, szívesen megküldjük a tanító-testület könyvtára számára, valamint a társaságok számára is.

2) A Természettud. Közlönyét (5 frt helyett) 3 forint előfizetési díj mellett adjuk, mintha tagok volnának.

3) Egyéb kiadványainknál szintén szívesen nyújtjuk a tagoknak adott kedvezményt.

Ezen célból szerencsém van a kiadványok jegyzékét ide csatolni.

Kiváló tisztelettel

Lengyel.

Egy 1880. decz, 20-án kelt levél értelmében ez előnyben minden egyes tanító is részesítettik.

Fogadja a nemes társaság a néptanítók részéről forró köszönetünk nyilvánítását, a testvér egyesületek figyelmét szintén fölhívjuk e nemes áldozatkészségre. Viszonzásul igyekezzenek a néptanítók a természettudományi társulatnak a közműveltségre irányzott törekvéseinek propagandát csinálni.

T Á R C S A .

Szemelvények.

— Közli Paal F. —

1.

Uralkodjál a gyermekén; mert midőn a gyermek nem engedelmeskedik, akkor uralkodik.

Seneca.

2.

Minden újabb nevelő kevesebb hatással van a növendékre, mint a megelőző; míg elvégre ha az egész életet egy nagy nevelő-intézetnek tekintjük, a világot körülhajózó minden néptől együttvéve nem tanul annyit, mint tanult volt dajkájától.

Jean Paul R.

3.

A heveskedés és leszidás néhaúszor tehetnek benyomást és lehetnek megindítók a növendékre nézve, de e benyomás nem állandó s minden ismétlésnél veszt erejéből. Nézzük bár az oly prédikációk hatását, a melyekben örökös dorgálás, zsörtölődés hallik, vajjon kit inditnak meg, kit jobbitnak meg? Nézzük csak a nevelés sikerét oly családoknál, a hol egész napon át szitkozódnak, vajjon jobb lábön áll-e ott a nevelés? Vajjon nem szokják-e meg a gyermekek még a fenyegtetést, sőt a büntetéseket is?!

Niemeyer.

4.

Még mindig vannak oly tanítók, a kik növendékeik képességének és tehetségének megbíralásánál a szavak gyorsabb vagy lassabb betanulását s azok ész nélkül való eldarulását szokták venni mértékül. Nyomorult mérték! E mérték szerint az ostoba fej igen gyakran a legképesebbnek és a legtehetségesebb fej ostobának ítéltek. Mert épen a gondolkodásra legkevésbé termett fejű tanul meg legkönnyebben egy össze nem függő, értetlen szósorozatot; ellenben az oly fejűnek, a ki a gondolkodásra, okoskodásra legtöbb hajlam-

mal bír, a szótanulásnál mindig rossz dolga leend; minthogy az ilyen mindenütt összefüggést akar látni, de azt föladott szóhalmazában meg nem leli, s meg seu is lelheti.

Valóban a pusztá szótanulás a rossz és czélszerűtlen módszer minden sajátságait magában foglalja.

Gediecke.

5.

Valahányszor egy jó anyát látok, a ki azon erőlködik, hogy négy öt éves gyermekét betűzésre, olvasásra megtanítsa, mindannyiszor szeretnék így kiáltani föl: Uram, bocsáss meg nékie, mert nem tudja, mit cselekszik.

Türk.

6.

Az anya érzelmei azok, a melyek a gyermek egész nevelésére befolyással vannak abban a korban, a midőn e befolyás legfontosabb az egész életre nézve. Ha a nevelésnek alaposan megjavított állapotát óhajtjuk, akkor a dolgot azon kell kezdenünk, hogy jobb nemesebb nevelést adjunk a nőnemnek.

Adjatok a népnek keresztény anyákat, s keresztény népet látandatok fölelevenülni.

Ch. Schwarz.

7.

A gyermekekkel való társalgásban lehetőségig kerülni kell minden rosszkedvűséget, boszankodást, szélsélyt vagy zsémbességet. Miután a rossz edvű emberrel szembe alig állhatunk elő más fegyverrel, mint azal, hogy mi is olyanok leszünk: elég oly családot találunk, a melynek minden tagja között le egészen a kis gyermekig, mint valamely megbomlott hangszeren, bizonyos általános rossz hang uralkodik a nélkül, hogy abban mindig valamely erkölcstelen czélzat rejlenék. Az ily házakban mintegy titkos harcza dul valamenyinek egy ellen és viszont.

C. F. Pockels.

IRODALOM.

8.

Az ember csak azt fogta fel igazán s tette bennsőleg sajátjává, a mit írásban vissza tud adni.

Körner.

9.

Senkinek sem szabad a gyermekkel úgy bánni, mint játékszerrel.

Herbart.

10.

A bolondnak a bolonddal mindig van veszekedni valója, — az okosnak a bolonddal ritkán, — az okosnak az okossal soha sincs.

Török közmondás.

11.

Ha félelem és remény megszűntek a növendékben, akkor minden nevelésnek vége.

Locke.

12.

Megilleti az a tanítót, hogy úgy kora szellemét, mint tanítványait megítélje, s arra ügyeljen, hogy a lélek egysége ne vesszen bele a tudás sokféleségébe, hogy az ember ne oszlojjék fel és ne párologjon el a tudásban.

Tegnér.

13.

Az ember csak a saját bölcsesége által lesz bölcs.

Montaigne.

14.

Nincs nagyobb ellensége az alaposságnak, mint maga az alaposság idő előtt.

Mager.

15.

Mi nem nemesíthetünk, vagy nem ronthatunk meg embereket a nélkül, hogy magunk is velök ne nemesdjünk, vagy ne romoljunk.

R. Niederer.

16.

A fegyelmezés aláveti az embert az emberiség törvényeinek és kezdi vele éreztetni a törvény kényszerítő erejét. De ennek már korán meg kell történnie. Így küldjük, például, a gyermeket az iskolába kezdetben még nem azért, hogy ott valamit tanuljon, hanem, hogy szokják csendesen ülni, és pontosan arra ügyelni, a mit neki ott rendelnek, hogy így majd később ne akarjon mindent, a mi eszébe ötlük, valóban és rökton végrehajtani.

Kant.

17.

A hajlamot legyőzni nehéz, de ha hozzá még a szokás is társul szegődik, akkor lehetetlen.

Göthe.

18.

Testi fenyítéssel nem nevelünk valóban erkölcsös és eszméért lelkesülő embert.

I. Napoleon.

Arányok szerinti rajzolás módszeres rajziskola. Landau Alajostól. Budapest, Franklin-Társulat. A mióta a világiállítások az emberi alkotások összehasonlítását lehetőségessé tették, szükségképen a szépnek, a jobbnak győznie s a rútnak, a rosszabbnak kiszorúnia kellett. A hátramaradtaknak kellett tanulniok, javitniok, ha versenyezni akartak. Az ipartéren foly a reformküzdelem, a mely tulajdonképen az iskolában kezdődött a rajztanítással. Azon népek, melyek megértették feladatukat és a rajzban a nép jóléte és általános művelődése egyik eszközét ismerték fel, e tantárgynak megis adták a kellő rangot. A nyilvános tanításnak egyik ágánál sem egyesül a hasznos úgy az eszményivel mint a rajznál. Különböző irányok képviselői, úgy az iparosok mint a szaktudósok egyetértenek abban, hogy a rajzolásban való jártasság felette szükséges. A rajzról, nem mint művészetről, csak mint jártasságról lehet szó. Nem gondolatlan, csak kézügyességet feltételező utánzás kell, hanem a tanulóknak meg kell tanítani az alakok elemeit, hogy ne gépiesen, hanem öntudatos szemmel hasson bé az alakok lényegébe, azokat felismerni és alkalmazni tudja. A rajzolás nem egyes ember találmánya, hanem szemünk szervezetén, a mértan örök igaz alaptételein alapul. Valamint a látásnak csak egy helyes módja van, úgy csak egy módja van a rajzolásnak, és ez a természet örökös törvényein és a mértani változhatlan alapjain alapszik. Ezt elismerve; mindent üdvözlünk, mi minket közelebb visz a célhoz. Ilyen a Landau Alajos, budapesti állami főreáliskolai tanár vállalata, mely nekünk Franklin-Társulat által szép kiállításban, nagy negyedrébten, tíz füzetben, 12 lap díszítményt és két füzetben az emberi fej körrajzát nyújtja. A szerző azon nézetből indul ki, hogy a mértani alakok a többi szabad alak-fejlődésnek alapjául szolgálnak. Hogy tehát ezen alakok képezik az első tananyagot, mire következhetnek az ugynevezett mértani díszítmények, stylizált levél- és virágalakok és utána görög, római és renaissance, valamint a kiválóbb román, mór, góth és természetszerű síkdíszítmények. A megjelent 3 füzet tartalma a következő: 1. füzet: Különböző egyenes vonalú geometriai sík-díszítmények, görög, arab és mór maeander szalag-alakzatok, a középponti sugárrendszer, behatárolt idomok, három- és négyszögek, szimmetrikus idomok, kombinált alakzatok a négyzetben, az öt-hatnyolcszögben, egymásba fűződő maeander szalagok, a a négyzetben kombinált áttűzött szalagok és csillagalakzatok és szegélydiszkek. 2. füzet: görbe vonalak, körök és a körív különböző kombinációi, görbe vonalú díszítmények és elliptikus alakok és kombinációi, csigavonalok, rozetták. A második rész I. füzete az emberi főt (a férfi, az öreg ember és asszony, a nő és gyermek fejét szemben és arcz-élben foglalja magában, egyes tudósok és művészek mérései nyomán nyert arányok szerint. A második füzet két antik görög arányokat feltűntető fejet, a belvederi Apolló és medici Venus fejét, továbbá a főt fel- és letekintő, azután szemben és arczélben való állásban, végre a kaukáziai faj két legszélsőbb nemzeti physiognomiáját, egy orosz és spanyol fejét nyújtandja. Ha Michel Angelo szerint a festőnek és a szobrásznak a körző a szemében kell, hogy legyen, bizonyos, hogy elébb a kezében kellett lennie, és hogy az összehasonlításához meghatározott mértékek szükségesek. Landau ur mily mértékek alapján rajzol-

ja fejeit, nem tudom, hanem az arczélre Dürer által felállítottakat legjobbakkak tartom. Szerinte a férfi fő sokkal szélesebb, s valóban feltűnik ezen mintákon, hogy a férfők igen keskenyek, a mely hiba a rövidebb nőfőknél elenyészik. Dürer továbbá két egyenes vonalat húz, a melyek elől az orr középetáján egymást metszik és a melyek irányul szolgálnak fent az orr és a homloknak, valamint alant rézsutosan állanak úgy, hogy a fő egyenes tartása mellett a homlok felső vége, a szem előrsze, orrcimpa és az alsó ajak alatti behajlás egy egyenes vonalba esnek, míg Landau ur szerint a homlok alsó része, az orr alatti behajlás, az al-ajak és az áll ugyanazon egyenes vonalba esnek, mi az arczat el-lapítja, és ez nem szép. Egyébiránt a rajzok tisztán vannak kidolgozva és mindkét rész arra szolgál, hogy a tanító a táblára rajzolja a különféle alakokat, tehát a tömegtanításra. Minden lapon megvan röviden a rajzra vonatkozó szükséges magyarázat, úgy, hogy az egész mű a tanító kezében becses utmutató lesz a rajztanításnál. Graf Jakab.

Mai számunkhoz mellékelve veszik olvasóink a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő hírlapok előfizetési felhívását. Ez utóbbiak között a legrégebb az immár 28-évfolyamát élő „Vasárnapi Ujság“ mely nagy képes hetilapnak, az olsás közönség e kiprobált házi barátjának, jövőre legjobb ajánlása képeinek évről évre szaporodó száma és szebb kivitele mellett, kiváló irodalmi erők által kiállított, folyvást növekedő változatos tartalma, mely teljesen fölöslegessé teszi a magyar közönségnek hasonló külföldi lapok járatását; míg társlapja, a „Politikai Ujdonságok“ a politikai heti események gondos és hű összeállítását adja s jövőre tetemesen bővített gazdasági rovattal jelenik meg. A „Képes Néplap“ a legolcsóbb hetilap, a kevésbé vagyonsok vasárnapi ujsága, tanulságos és mulattató tartalommal, s a politikát tárgyaló rendes rovattal; ezek kiegészítője a „Világkrónika“ című képes melléklap, mely eddigi rovatai mellett újévtől kezdve nagyobb elbeszéléseket és regényeket is fog közölni, s a mely hetiközlönynek ép úgy, mint a „Képes Néplap“ nak ára félévre csak 1 frt. Ugyan ez iv tartalmazza a „Magyarország“ politikai, társadalmi és közgazdasági napilap, a mérsékelt ellenzék közlönyének és a „Jogtudományi Közlöny“ szaklapnak előfizetési felhívását továbbá a Franklin-Társulat könyvkiadványainak jegyzékét.

Beküldetett: A B C dar maghiar-román, román népiskolák számára, 1-rész, 2-dik kiadás. Putnoky Miklóstól, Nagy-Szeben 1880, kötve 20 kr. Kapható a tipografia archidiecesanában. Manuducere (vezérkönyv) vagyis a „magyar nyelv tanítási módja román népiskolákban, román nyelven 6 kr. A vezér könyv a román tanítókra nézve nélkülözhetlen pædagogiai és módszertani elveket tartalmaz. A nyelvkönyv a mliszteri tanterv értelmében készült és az erdélyi magyarországi gör. kel. egyházkerületi hatóságoktól tankönyvül elfogadtatott. A 48 oldalnyi könyvecske 3 részre oszlik: 1) irva-olvasás, 2) fordítási gyakorlatok, 3) apróbb költemények.

A következő felhívást kaptuk: A Pápán megjelenő „Ifjusági és Népkönyvtár“ újévkor a második évfolyamba lép. Az első évfolyamba megjelent elbeszéléseket a napi, tanügyi és szépirodalmi sajtó osztatlan elismeréssel fogadta, mely körülmény remélni engedí, hogy mindazok, a kikre iskolai, ifjusági és népkönyvtárak szervezése és fentartása bizva van, ezen a maga nemében irodalmunkban páratlanul álló vállalatot támogatni fogják. Az „Ifjusági és népkönyvtár“ 1881. évfolyamában hat önálló elbeszélés ugyanannyi 7—8 ives kötetben fog megjelenni s minden kötet élén egy kép lesz, mely megkapobb jelene-

tet fog ábrázolni. Az egyes kötetek kéthónapos időközökben fognak megjelenni. Az „Ifjusági és népkönyvtár“ II. évfolyamának ára 2 frt 50 kr. mely összeg legkésőbb január hó végéig alulírottához utalványazandó. Egyes kötetek ára 50 kr leend. Pápán, 1880 végén, Bánfi János polg. isk. igazgató, az „Ifjusági és népkönyvtár“ szerkesztője és kiadója. Az I. évfolyamban megjelent hat elbeszélés: „A rongyszedő fia.“ „A varróleány,“ „Munka és jutalom,“ „Az ingoványok leánya,“ „A tizenharmadik,“ „A félszemű“ Nobel Armin könyvkereskedőnél Pápán egyenként 40 krajczárjával kapható,

VEGYESEK.

— Lapunk t. olvasóihoz. Tantestületünk központi választmánya a tantestületi-közlöny ügyében a mult hó 18-án gyűlést tartott. Pénztárnok előterjesztéséből megütközéssel vette tudomásul a választmány, hogy egy pár forint híján 300 forint hátrálék van, tehát a hátrálékos előfizetők száma majdnem 100-ra megy. Eltekintve e dolog nyomasztó hatásából, tantestületünk választmánya éppen nem rendelkezik koczkázatni való vagyonnal. Ennek folytán elhatározta, hogy azon előfizetőknek, kik a mult évre hátrálékosok, csupán a jelen első számot küldi meg; a többieknek csak az első két számot fogja küldeni. Ez idő alatt sziveskedjenek legalább megrendeléseikkel tájékozni kiadó hivatalunkat az iránt, hogy küldje-e tovább a számokat, ha az előfizetéssel valamit késnének is. Jelen alkalommal utánvételi lapok is szétküldettek. Kérnök t. előfizetőinket, pénzeiket egyenesen a kiadó hivatalhoz küldeni, mert különben félreértések is tamadhatnak, melyeket csak nyilvános nyugtatók oszlathatnak el.

Előfizetési ár:

Egész évre 3 frt.

félévre 1 frt 50 kr.

„a Család és Iskola“

kiadó hivatala.

— Eötvös-alap. A kolozsmegyei tantestület a szombaton elfogadta azon alapszabályzatot, melyet a városunkban föllálitandó Eötvös-alap-fiók bizottság szervezése iránt egy albizottság dolgozott ki. A szabályzat szerint a fiók-bizottság áll egy elnökből, alelnöke a központi kör elnöke, jegyzője, annak jegyzője, pénztárnoka a tantestület pénztárnoka; van e tagokon kívül, egy ellenőr, három bizottsági tag, valamint a vidéki körök elnökei és jegyzői is részt vesznek a köri gyűlések és a közgyűlés előtti napokra kitűzött bizottsági gyűlésekben. A fiók-bizottság meg is alakult. — Elnökévé Szász Domokos lön felkérve, alelnök lett Benedek József, pénztárnoka Propper Ferencz, ellenőr Deák József, jegyző Rieger Imre. Tagjai: Kozma Józsefné, Kozma József. Benedek Samu, valamint a vidéki két kör elnökei és jegyzői. Szász Domokost az elnökség elvállalására küldöttség kérte föl. — Sikert kívánunk a buzgó agyének-től megalakított bizottság működésére.

— [A református népiskolák részére a népiskolai alap megteremtése czéljából az idén is folyt a gyűjtés. A város tizenkét pár gyűjtői közül még többen nem tettek előterjesztést és már is mintegy 400 forint összeget jelen-

tettek be. Ez összeg takarékpénztárban van elhelyezve. A gyűjtő bizottság elnöke: Bónis István megyei főjegyző volt.

— A „Néptanítók Lapja“ szerkesztőknek „Jobb későn mint soha“ cím alatt megjelent cikkeik méltatva, az említett cikkek azon állítását, hogy „a tanítóképezde nagyobbára a gymnasium szétzüllött tagjait veszi fel,“ azzal igyekszik megczáfolni, hogy fölvételi vizsgálat van. Fölvételi vizsgálat nélkül veszik föl, legalább több helyt a növendéket. Azt pedig ama cikkek írója, mint a gymnasiumnál van alkalmazva, legjobb tudata és közvetlen tapasztala után tudja, hogy adolog úgy áll, mint a hogy azt feltűntette. Örömmel látjuk, hogy velünk a „Népt. Lapja“ egyetért abban, hogy „hiba, ha a gymnasiumi methodust a képezde is átveszi, s ha az anyagot nem korlátozza s az ismereteket nem népszerűsíti.“ Ezután említett lap így ír: „A sokat markol, keveset szorit“—féle képzésnek tulajdonítja aztán Hegedüs, hogy a néptanítóban a legszerencsétlenebb jellemvonás: a szellemi gög felébred. Ebben van igazság s ennek az alaposabb s realisabb képzéssel kell ellene dolgoznunk. S mi is csak helyeselnők, ha az algebra s logarithmusokkal és a magasabb nyelvészeti s historiai kalandozásokkal fölhagynánk s alaposabb, bár kisebb körű tudást nyujtanánk.“ Minthogy felszólalásunkra csak ügyszereket indított, ha bármi tekintetben sikerült a jobb irányra mutatni, fáradozásunk meg van jutalmazva.

— **Necrolog.** Fájdalmas érzéssel tudatjuk, irják Zágomból, hogy e lap cikkeinek egyik legszorgalmasabb olvasója, a tanügynek egy szorgalmas lelkiismeretes, derék munkása, zágoni községi iskolai tanító Tattias Ferencz, folyó hó 21-ke éjelen 12 órakor, meghalt. Udvarhelyszéken Ujszékelen született. Kereszturon, Kolozsváron az unitáriusok collegiumában tanult a kereszturi állami tanító-képezdében tanítói oklevelet nyert s 1872-ben Zágomba a községi iskolához tanítónak választatván, azóta ott szolgált, míg most 33 éves korában Isten magához szólította. Emberséges ember, egyenes becsületes érzésű férfi. buzgó kötelességében hű, fáradhatatlan szorgalmu, lelkiismeretes tanító, munkás gondos háztartó gazda, gyermekeit teljes odaadással szerető atya, feleségéért minden áldozatra kész, s azt hiven s forron szerető férj volt. Felsége kolozsvári Vadas Ilona, néhai Vadas esperes leánya, egyetlen életben levő kis lánygyermekével ketten maradtak a békés, csendes, tiszta botdog s egykor még népessé lehetendett családból. Temetése az oly korán meghalt jó embernek 23-án délután 3 órakor nagyszámu résztvevő közönség jelenlétében folyt le. Méltó megtiszteltetés volt ez e magában igénytelen, de jellemle egyenességeért s tisztaságáért minden jónak tiszteletére érdemes derék féfi iránt. Nyugodjanak békében porai! becses emlékezetén legyen áldás!!

— A Magyar Lexicon a Rautmann cég csödbe jutása folytán nem akadt fenn. Most küldték be szerkesztőségünkbe a 68 és 69 számú füzeteket melyek a „Féregnyelők“-en kezdődnek és a „Forinton“ végződnek Mellékletül egy néhány emlős, továbbá a philaei, abu-simbeli és edsui templomok képeit adja e vállalat. Egy füzet ára: 30 kr.

— Révai testvérek „Regényvilág“ czim alatt a magyar családok számára regénytárt adtak ki: Az első szám Jokaitól „Páter Péter,“ Véka Lajos „kőd előttem köd mögöttem,“ „Gloria“ (spanyol) és Quisiana német regény közlését indítja meg. Megigérték munkálkodásukat: Abonyi Lajos, ifj. Abrányi Kornél, Baksai Sándor, Bartalus István, Beksics Gusztáv, Beniczky Bajza Lenke, Beöthy Zsolt, Bodon József, Csiky Gergely, Endrödi Sándor, Frankenburg Adolf, Hiador (Jámbor Pál), Jókai Mór, Kazár Emil, Kisfaludy Atala, Kiss József Margitay Dezső, Peterdy-Prém József. Sümegi Kálmán, Szász Károly, Szász Gerő, P. Szatmár Kár., Szücs Dániel, Tolnai Lajos, Vadnay Károly, Véka Lajos. Előfizetési ár egész éven át 6 frt. Egyes füzet ára: 25 kr. Ezen kívül a következő pályázatot hirdetik ki — vállalkozók; Pályázat. A (Regényvilág) kiadói a hazai szépirodalom és különösen a regényírás emeléséhez hozzájárulni óhajtván ezennel 100 aranyat tűznek ki pályadíjjul oly magyar regényre, mely hazánk jelen századbeli társadalmi életéből veszi tárgyát. Terjedelme folyóiratunk alakjában 20—25 ivnyi lehet. A pályadíj csak abszolút becsü munkának ítélteik oda. A beküldendő munkák bírálatát és a pályadíj odaítélését Beöthy Zsolt, Kazár Emil és Péterfy Jenő urak voltak szivesek, elvállalni, mely önzetlen készségökért fogadják őszinte köszönetünket. A formszerűleg lepecsételt és jelleg levélkével ellátott kéziratok 1881-iki jnnius hó 30-ig küllendők be a (Regényvilág) kiadóhivatalához. A pályanyertes mű a pályadíj kifizetése után az alólirt kiadók tulajdonát képezi. Budapesten, 1880. november 1-én. Révai Testvérek könyvkiadóhivatala. Ajáljuk t. olvasóink figyelmébe.

— Hány gyermek esik egy tanteremre? A következő megyék iskoláiban a tanulók száma kisebb volt a törvény által megállapított minimumnál és pedig Szolnok-Dobokában 32 esett egy tanteremre; K's-Küküllőben 34; Maros-Tordában 36; Besztercze-Naszodban és Torda-Aranyosban 37; Nagy-Küküllőben 38; Alsó-Fehérben, Hunyadban és Szilágyban 39; Szebenben 40; Turóczban 41; Kolozsban 44; Háromszékben, Mármarosban és Tornában 45; Abaújban és Szathmárban 46; Budapesten és Biharban 47; Fogarasban 48; Borsódban 49; Brassóban és Gömörben 50; — Tizenegy megyében 51 — 60 között változott; Tizenhatban 61 — 70 között; Tizenkét megyében pedig 71 — 80 gyermek esett átlag egy tanteremre. — Nyolczvanon fölüül három megyében volt és pedig Mosonyban 82 gyermek esett egy tanteremre, Békésben és Csanádban pedig 90—90. A tavalyi évhez képest javultak a viszonyok Torontálban és Jász-Nagy-Kún-Szolnokban; hanyatlás állott elő Mosonyban, hol az idén mint látjuk, 82 esett egy tanteremre.

— Budapest és Mármaros. Hogy kerülnek ezek össze? Csak úgy, hogy míg Budapesten a tankötelesek 85·30%-a járt iskolában, Mármarosban 36·70%, tehát majdnem 50% a különbség. Mosonyban és Tornában még Budapestenél is jobban állt a népnevelésügy, mert e megyékben 96·20% járt volna iskolába, mit a hivatalos adatok mellett is alig birunk elhinni.

Szerkesztői izenetek.

Nem tehetjük, hogy e helyen t. munkatársainknak ki ne fejezzük az új évre legforróbb jó kívánatainkat. Adja Isten mindnyájoknak, hogy erőben, egészségben teljesíthessék nemes feladataikat. Ég áldja meg családi körükben és legyen szabad remélnünk, hogy a beállott új évben nem fogják lapunktól megvonni nagybecsü támogatásukat.